
הרשת החכמה

יום עיון בנושא הרשת החכמה בישראל

קיבוץ שפיים

31/10/13

הקדמה

* הדין הישראלי אינו נותן כיום מענה ישיר לסוגית הרשת החכמה.

* בהתאם יש להניח כי:

- המחוקק ישקול את הצורך בחקיקה ספציפית מתאימה בין מיוזמתו ובין כתוצאה מפנייה של Stakeholders.
- בתי המשפט ייפנו לדינים הכלליים אשר משיקים לנושא כגון דיני הפרטיות ודיני ההגבלים העסקיים.

הזכות לפרטיות

- ★ הזכות לפרטיות היא "הזכות להיעזב לנפשך" (Warren and Brandies).
- ★ הזכות לפרטיות הינה זכות חוקתית תחת סעיף 7 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.
- ★ בכל הנוגע לביתו של אדם, הפרטיות מבטיחה את "זכותו של אדם לנהל את אורח החיים שבו הוא חפץ בדלת אמות ביתו, בלא הפרעה מבחוץ".
- ★ בעניין הרשת החכמה, הסוגיה המרכזית היא ההגנה על המידע שנאסף אודות משתמשי הרשת החכמה (צרכנים).

סוגיות בפרטיות

* מונים חכמים מפיקים כמויות רבות של מידע המאוחסן במאגרי מידע דיגיטאליים, בניגוד למידע הבסיסי יותר המופק כיום על-ידי חח"י (צריכה כוללת, חודשית או חצי שנתית, ופרטי התקשרות).

* המידע המופק מהמונים החכמים הינו מפורט בהרבה מהמונים המכאניים ויכול לכלול:

- פרטים מדויקים יותר אודות כמויות צריכת האנרגיה ואף שעות צריכת האנרגיה;
- מספר הנפשות בכל יחידת צריכה (בית או עסק); ואף
- סוגי המכשירים החשמליים הפועלים באותה יחידת הצריכה.

* המידע המופק מהמונים החכמים יכול לשמש למעקב אחרי צרכני קצה על-ידי גופים רבים ביניהם גופים ממשלתיים וגופים מסחריים.

* נושא איסוף ואחסון מידע מוסדר בחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981 והתקנות שהותקנו לפיו:

- החוק קובע כי טרם הקמתו של מאגר מידע יש צורך ברישום (סעיף 8 לחוק).
- החוק קובע תנאים ומגבלות על איסוף מידע, גישה אליו והשימוש בו, כגון, הדרישה לקבלת הסכמה מהאדם אודותיו נאסף המידע (סעיף 1 לחוק), הגבלת הגישה למידע למורשים בלבד (סעיף 17א. (א) לחוק) והגבלת השימוש במידע רק למטרות שלשמן נאסף (סעיף 8 (ב) לחוק).
- החוק מטיל חובות על בעלי ומפעילי מאגר המידע כגון חובת אבטחתו של המידע (סעיף 17 לחוק).
- הרשות למשפט טכנולוגיה ומידע מופקדת על אכיפתו והסדרתו של חוק הגנת הפרטיות (סעיף 10 (ד) לחוק).

- * החוק והתקנות מטילים מספר מגבלות נוספות על "גופים ציבוריים" (משרדי ממשלה ומוסדות מדינה אחרים, רשות מקומית וגוף אחר הממלא תפקידים ציבוריים על פי דין – סעיף 23(1) לחוק).
- * חל איסור כמעט מוחלט על גילוי, שיתוף או מסירה של מידע אודות יחידים בידי גופים ציבוריים ללא הסכמה (למעט שיתוף המידע עם ישויות ציבוריות, למען מטרות מסוימות ובכפוף להגבלות).
- * , יש להניח שגם אם מפעילת הרשת החכמה לא תהא חח"י, היא עדיין תחשב כמעין גוף ציבורי לצורך מטרות החוק, ותאלץ לעמוד בדרישותיו.

יעילות מול הפרטיות

* על בסיס הניסיון האמריקאי, על מנת למצות את מירב היכולת של הרשת החכמה בחיסכון באנרגיה, מידע על צריכת האנרגיה וחיובי הצרכנים צריך שיהיה נגיש לספקי שירותי החיסכון האנרגטיים (EESPs). לדוגמא, מידע שכזה יכול לאפשר לספקי השירותים להפחית את הוצאותיהם וכתוצאה מכך להציע ללקוח מחירים אטרקטיביים יותר וכלים טובים יותר לשליטה בהוצאותיהם.

* מדינות בארה"ב התייחסו לאיזון בין יעילות לפרטיות בדרכים שונות.

- * חוק ההגבלים העסקיים הישראלי מחיל את דוקטרינת "המשאב החיוני", המחייבת מונופול להעניק גישה ל"משאב החיוני" לאחרים, ביניהם מתחריו של המונופול במקרה ש:
- (1) המשאב החיוני מצוי בשליטת המונופול.
 - (2) מתחרה אינו יכול להעתיק את המשאב;
 - (3) המונופול מסרב להעניק זכות שימוש במשאב; ו-
 - (4) הענקת גישה למשאב למתחרים הינה ברת ביצוע.

* על מנת להבטיח את ניצול היעילות המקסימאלי של הרשת החכמה ייתכן שיהיה צורך להפעיל את דוקטרינת "המשאב החיוני", כך ש:

- על מפעילת הרשת החכמה יחול איסור להפלות בין יצרנים וספקים שונים; ו-
- שוק החשמל יהיה פתוח בפני ספקי שירותי החיסכון האנרגטיים (EESPs) להציע לצרכנים כלים שונים להפחתה בצריכת החשמל וחשבונות החשמל.

הגנת הצרכן - מידע

- * יש להניח שהמחוקק ירצה שנושא הספקת מידע לצרכן אודות תעריפי השימוש והשירותים הניתנים ייקבע בחוק מהסיבות הבאות:
 - על מנת למקסם את יעילות צריכת האנרגיה, על הצרכנים להיות מסוגלים לתכנן את צריכת האנרגיה שלהם על בסיס מידע ברור ומפורט.
 - בניגוד לתעריף הקבוע ושיטת החישוב הפשוטה שנהוגה כיום, הרשת החכמה תאפשר לספקים להציע לצרכנים תעריפים גמישים ותוכניות שימוש, המתאימות יותר לצורכיהם האמיתיים. על מנת ליהנות מתועלות אלו, על צרכנים לקבל מידע ברור אודות החלופות האפשריות.
 - מורכבות התעריפים והחישובים (והשוה חשבונות בנק וחשבונות סלולר).

הגנת הצרכן - מידע

* ראוי לציין כי לשם מטרות אלו, מספר מדינות בארה"ב (קליפורניה, טקסס, אוהיו ואחרות) קבעו בחוק כללים מפורטים הדורשים שכל המידע הרלוונטי לצרכן יוצג בצורה ברורה, פשוטה ואינפורמטיבית.

הגנת הצרכן - שוויון

★ בעוד שרוב המאמצים מושקעים לטובת יעילות ותוכניות לפי הזמנה, יש לשמור על שוויון בין צרכנים.

★ לדוגמא, הרשויות במדינת מסצ'וסטס דחו (כלא צודק וסותר הגנות חוקיות שהוענקו לצרכנים בעלי יכולת השתכרות נמוכה) בניסיון ליצור תוכנית שתעביר צרכנים בעלי יכולת השתכרות נמוכה משיטת תשלום בדיעבד לשיטת תשלום מראש (המבוססת על כרטיסים חכמים), וכמו כן, דרישה לתשלום נוסף במידה וחרגו מכמות הצריכה הקבועה מראש.

- * ייתכן כי מכשירים חשמליים, כגון מכשירים רפואיים המחוברים לרשת, יפעלו בצורה לקויה במקרה של הפרעות בהספקת החשמל הנובעים מהעברת נתונים לא מהימנה.
- * הזרמת חשמל באמצעות מתקנים "חכמים" עלולה לגרום למצב (עקב תקלה כלשהי) של הספקת יתר של חשמל למקטע מסוים ברשת..
- * במקרים אלו, ייתכן וניתן לעשות שימוש בעקרונות נזיקיים של רשלנות ואחריות מוצר, על מנת לחייב את ספק טכנולוגיית הרשת החכמה לשאת בעלויות הנזקים וההפסדים שנגרמו כתוצאה מתקלות אלו.

תודה על ההקשבה.

Epstein Rosenblum Maoz (ERM)

111 Arlozorov Street

Tel Aviv 62098, Israel

Tel: +972 (3) 6061600

Fax: +972 (3) 6061601

office@erm-law.com